27/06/2023

Μητροπολίτης Αργολίδος: “Επιτακτική ανάγκη να ξανα-ανακαλύψουμε το καλό βιβλίο και τη μαγεία του διαβάσματος…”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Αργολίδος

STUDIO B&G
Γ.ΡΑΣΣΙΑΣ Ε. ΜΠΟΥΓΙΩΤΗΣ

Στα εγκαίνια του νέου βιβλιοπωλείου “Επιστροφή” στο Άργος, ο Μητροπολίτης Αργολίδος κ. Νεκτάριος στην ομιλία του αναφέρθηκε στο βιβλίο και το διάβασμα στη σημερινή εποχή. Στην ενδιαφέρουσα ομιλία του ο Σεβασμιώτατος ανέφερε μεταξύ άλλων πως “*σε μια εποχή που ο τόπος μας κατακλύζεται από πλήθος βιβλίων εντύπων, περιοδικών, που αν στύψεις δεν θα βγάλεις τίποτα, ή δηλητήριο, όσοι ανησυχούμε έχουμε χρέος να αντισταθούμε. Είναι επιτακτική ανάγκη να ξαναανακαλύψουμε το καλό βιβλίο και τη μαγεία του διαβάσματος”.*

Η ομιλία του Μητροπολίτη Αργολίδος

Στη ζωή μας από τη στιγμή που αρχίσαμε να καταλαβαίνουμε και να επικοινωνούμε με τους άλλους, γνωρίσαμε πολλούς αμέτρητους ανθρώπους. Με κάποιους συνδεθήκαμε περισσότερο και η σύνδεση αυτή έγινε φιλία. Αποκτήσαμε κατά καιρούς διάφορους φίλους. Με άλλους η φιλία είναι στενότερη, με άλλους η διάρκεια είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη.

Απ’ αυτές τις φιλίες τρεφόμαστε, αλληλοϋποστηριζόμαστε, αλληλοβοηθούμαστε ή απλά ζούμε όμορφες στιγμές. Μερικές από τις φιλίες αυτές, το νοιώθουμε, είναι γνήσιες. Άλλες όμως φιλίες αποδείχτηκαν κάλπικες νόθες, ψεύτικες και πολλές φορές καταστροφικές. Ο υποτιθέμενος φίλος ήταν τελικά ένας ψεύτικος φίλος και

ακόμη χειρότερα ένας ύπουλος εχθρός, που επιδίωκε μέσα σ' αυτή τη φιλία να εκμεταλλευτεί καταστάσεις, να κερδίσει κάτι. Και όλοι λίγο πολύ έχουμε τέτοιες εμπειρίες.

Κάτι τέτοιο συμβαίνει και στο χώρο του βιβλίου. Συνηθίζουμε να λέμε ότι το βιβλίο είναι ένας καλός φίλος. Αυτή είναι μια μονομερής διαπίστωση. Γιατί το βιβλίο μπορεί να γίνει και ένας ύπουλος εχθρός που μπορεί να βλάψει ή να καταστρέψει.

Ένα από τα χαρακτηριστικά της εποχής μας είναι ο πληθωρισμός του βιβλίου και γενικά του έντυπου λόγου. Πολλοί είναι εκείνοι που γράφουν ακατάσχετα και κυκλοφορούν εκατομμύρια βιβλία ή περιοδικά. Καμαρώνουμε συνήθως γι' αυτή την αφθονία εκδόσεων που υποτίθεται διευκολύνουν την διακίνηση των ιδεών. Μπορούμε ίσως να καμαρώνουμε για την ποσότητα. Αλλά μπορούμε να καμαρώνουμε για την ποιότητα; Ένας μεγαλοεκδότης, σε μια στιγμή ειλικρίνειας υποστήριξε το εξής σε συνάντηση Αθηναίων εκδοτών: *«το 70% της παραγωγής των βιβλίων θα μπορούσε να λείπει».* Όλοι οι εκδότες-ακροατές συμφώνησαν. Προσωπικά δεν συμφώνησα. Πιστεύω ότι το ποσοστό είναι ακόμη μεγαλύτερο. Βιβλία κοινότυπα, φλύαρα, εγκεφαλικά, μεγαλόστομα, πληκτικά. Χωρίς πνοή ζωής, χωρίς γνησιότητα, που δεν πείθουν. Επειδή όμως είχαν εξασφαλισμένη διαφήμιση και διακίνηση, εξασφαλίζουν και μια καλή κυκλοφορία. Το ερώτημα όμως είναι: Όλ' αυτά τα βιβλία προάγουν τον πολιτισμό; Εκφράζουν πολιτισμό και ποιον πολιτισμό εκφράζουν;

Πριν από καιρό κυκλοφόρησε ένα βιβλίο γνωστού συγγραφέα. Αναφερόταν στο Άγιο Όρος. Ήταν της μόδας τότε. Έγινε μια μεγάλη διαφημιστική καμπάνια και βέβαια το βιβλίο είχε επιτυχία. Το πήρα από περιέργεια. Γυρνούσα τότε από το Άγιο Όρος και το διάβαζα στο τραίνο. Ήταν τόσα τα ψέματα, τόσες οι ανακρίβειες που με είχε εξοργίσει. Επανειλημμένα σκέφτηκα να ανοίξω το παράθυρο και να το πετάξω, αλλά δεν μου το επέτρεψε η.... οικολογική μου συνείδηση. Τελικά το έριξα σ' ένα κάδο ανακύκλωσης. Απ' ό,τι διαισθάνομαι το βιβλίο αυτό ενώ έκανε καλό ξεκίνημα, δεν είχε συνέχεια. Λειτούργησε η πύρινη δοκιμασία του χρόνου που δείχνει πάντα ποιος παράγει *«χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους» και ποιος «ξύλα, χόρτον, καλάμην».* Ο σκουπιδοτενεκές ή στην καλύτερη περίπτωση ο κάδος ανακύκλωσης μας απαλάσσουν από τη φιλολογική σαβούρα.

Τι χρειάζεται ένα βιβλίο για να ελκύσει τον αναγνώστη; Ένας πιασάρικος τίτλος, ένα ωραίο εξώφυλλο και καλή διαφήμιση ή στην πιο χειρότερη μορφή της, ή κατάλληλη προπαγάνδα, μια μέθοδος που εφαρμόζουν, οι ιδεολογίες, οι σέκτες, οι κάθε λογής -ισμοί (και κομματικές ηγεσίες). Όμως η κάθε είδους διαφήμιση ή προπαγάνδα κρύβει μέσα της, το ξέρουμε, την απάτη. Και δυστυχώς πολλές φορές

στην παγίδα αυτή πέφτουν και οι θρησκευόμενοι άνθρωποι. Για την Εκκλησία η προπαγάνδα και η πλύση εγκεφάλου είναι εντελώς ξένα πράγματα. Η Εκκλησία ένα μόνο δρόμο έχει: την μαρτυρία. Η μαρτυρία δεν έχει σχέση με το ψέμα, με την απάτη. Διαφέρει από την προπαγάνδα όσο ο ουρανός από τη γη. Αυτή την οδό δίδαξε ο ίδιος ο Χριστός και αυτή την οδό ακολούθησαν και όλοι οι άγιοί Του. Είτε με το μαρτύριο, είτε με τη γνήσια ζωή τους, είτε με τον αληθινό λόγο τους έδωσαν τη γνήσια μαρτυρία *«περί τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος».* Και το ψέμα έχει μέσα του το σπέρμα της αυτοκαταστροφής, έχει ημερομηνία λήξεως. Σας διαβάζω ένα κείμενο του αείμνηστου καθηγητή Ηλία Βουλγαράκη. Προέρχεται από μια άλλη εποχή, αλλά θυμίζει και τη δική μας εποχή, τηρουμένων των αναλογιών.

«Αντιχριστιανικά βιβλία στα σχολεία.

Ψυχραιμία. Ο τίτλος του σημειώματος είναι ακριβής. Πρόκειται πράγματι για τη δωρεάν διανομή στα δημοτικά Σχολεία βιβλίων που προσβάλλουν βάναυσα τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό. Δυστυχώς όμως δεν μπορούμε ν' αντιδράσουμε. Για τον απλό λόγο ότι η σύνταξη των βιβλίων αυτών και η διανομή τους έγινε το 311 μ.Χ.

Η μεταγενέστερη ιστορία μέχρι και η πρόσφατη του αιώνα που διατρέχουμε δεν κατάφερε να πρωτοτυπήσει ουσιαστικά στην πολεμική της κατά του Χριστιανισμού. Θα μπορέσει μάλιστα να ισχυρισθεί κανείς ότι οι μεταγενέστερες εποχές υστερούσαν σε ζήλο πολεμικό κατά των χριστιανών. Το συμπεραίνει κανείς αυτό, αν σκεφθεί το πόσο πάθος και το πόση οργάνωση απαιτείτο στις αρχές του 4 ου αιώνα για να κυκλοφορήσουν τόσες χιλιάδες αντίγραφα, μιλάμε για αντίγραφα που γινόταν με το χέρι –ώστε να καλύψουν όλα τα σχολεία ενός μεγάλου μέρους της Αυτοκρατορίας.

Αλλά ας δούμε τα πράγματα με τη σειρά τους. Βρισκόμαστε στην εποχή που συμβασίλευαν στο ανατολικό τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ο Μαξιμίνος (307-313) και ο Λικίνιος (308-323). Ο Μαξιμίνος ασκούσε εξουσία πάνω στη Συρία, Παλαιστίνη και Αίγυπτο. Μετά δε το θάνατο του Αύγουστου Γαλερίου (311) επεξέτεινε την εξουσία του και στη Μικρά Ασία, ενώ ταυτόχρονα ξεκίνησε διωγμό κατά των Χριστιανών.

Πρώτη του φροντίδα ήταν να απαγορεύσει στους Χριστιανούς την επίσκεψη των νεκροταφείων. Η επόμενη ενέργειά του ήταν να διώξει τους Χριστιανούς από τις πόλεις, αρχίζοντας από την Αντιόχεια. Με τη δυναμική αυτή παρέμβασή του προχώρησε σ' ένα ψυχικό βιασμό των Χριστιανών. Σοφίστηκε –το πιθανότερο είναι να το σκέφθηκε κάποιος σύμβουλός του- να αλώσει τους Χριστιανούς εκ των έσω, ξεκινώντας από τα παιδιά. Κάποιος ή κάποιοι πρόθυμοι συγγραφείς έγραψαν βιβλία, τη σύνταξη των οποίων απέδωσαν στον «Πιλάτο» και στον ίδιον τον «Ιησού». Το περιεχόμενό τους ήταν γεμάτο ψεύδη και βλασφημίες που στρέφονταν κατά του Χριστού. Στη συνέχεια τα έστειλε σε όλη την επικράτειά του και όχι μόνο

στις πόλεις αλλά και στην ύπαιθρο. Υποχρέωσε παράλληλα τους «γραμματοδιδασκάλους» να τα διδάσκουν στα παιδιά, στη θέση των κανονικών μαθημάτων τους. Ταυτόχρονα όφειλαν και οι μαθητές να τα μελετούν και να τα απομνημονεύουν. Φαίνεται δε ότι από την καθημερινή επανάληψή τους τα είχαν πραγματικά αποστηθίσει.

Η ιστορία αυτή κράτησε δυο περίπου χρόνια, γιατί το 313 ο Λικίνιος στράφηκε κατά του Μαξιμίνου και στη μάχη που έγινε τον κατατρόπωσε. Μετά την ήττα του πήρε, σύμφωνα με την παράδοση, δηλητήριο και αυτοκτόνησε.

Ο Μαξιμίνος, όπως και ο Λικίνιος, που έγινε αργότερα απηνής διώκτης του Χριστιανισμού, νικήθηκαν από τον Εσταυρωμένο που αναίτια πολέμησαν. Η προπαγάνδα τους κατά του Χριστού, που στηρίχθηκε στο ψέμα και διαδόθηκε με τη βοήθεια του κράτους, χωρίς να συναντήσει από την άλλη μεριά καμιά δυναμική αντίσταση παρά μόνο την πίστη στην Αλήθεια, αποδείχθηκε χάρτινος πύργος.

Οι αιώνες επαναλαμβάνονται, ακούμε συχνά να λέγεται. Το πόσο δόση αλήθειας έχει, δεν ξέρουμε. Εκείνο όμως που ξέρουμε σίγουρα ότι επαναλαμβάνεται είναι οι διωγμοί κατά του Χριστού. Αλλά και κατά την ίδια νομοτέλεια επαναλαμβάνεται η νίκη της Αλήθειας πάνω στο ψέμα. Η γενιά μας δεν χρειάζεται πολλή έρευνα για να διαπιστώσει την απλή αυτή αλήθεια».

Τονίσαμε στην αρχή πως το βιβλίο μπορεί να είναι ένας καλός φίλος ή ένας ύπουλος εχθρός. Συχνά ακούμε γύρω μας, ή επαναλαμβάνουμε και μεις ότι «ένα βιβλίο μας άλλαξε τη ζωή». Ή «Αυτό το βιβλίο με σφράγισε, με επηρέασε καθοριστικά». Η φράση αυτή μπορεί να έχει διπλό νόημα, είτε θετικό, είτε αρνητικό. Είναι γνωστή η ιστορία του αγίου Αυγουστίνου. Στην πιο κρίσιμη στιγμή της ζωής του απογοητευμένος απ' όλα, άκουσε μία φωνή να του λέει: «Toleetlege». Πάρε και διάβασε. Δίπλα του ήταν η Καινή Διαθήκη. Άνοιξε και διάβασε: *«ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός».* Έγινε σεισμός στην ψυχή του, αλλαγή στη πορεία του και ο επαναστατημένος νέος, έγινε ο μέγας πατέρας της Εκκλησίας.

Θα σας αναφέρω μια προσωπική οδυνηρή εμπειρία. Είχα ένα μήνα δόκιμος μοναχός, μόλις είχα φορέσει τα ράσα και βρισκόμουν στο κτίριο της Ι. Μητροπόλεως Κερκύρας. Ήμουν μόνος όταν χτύπησε το κουδούνι έντονα. Άνοιξα και είδα μια κοπέλα να κλαίει. Τί είχε συμβεί; Μαζί με μια συμμαθήτριά της 17 χρονών, πνευματικά παιδιά του Μητροπολίτη, επέστρεφαν απ' το σχολείο. Ένας αστυνομικός είχε ερωτευτεί τη φίλη της, αλλά αυτή αντιδρούσε. Την πίεζε φορτικά. Εκείνη την ώρα τη συνάντησε στο δρόμο, άρχισε πάλι να της μιλάει,

αλλά εκείνη τον απέφυγε. Έβγαλε τότε το περίστροφό του, τη σκότωσε και αυτοκτόνησε ο ίδιος μέσα στη πλατεία. Ήταν ένα γεγονός που συγκλόνισε την ήσυχη κοινωνία της Κέρκυρας. Θα μπορούσε να μείνει κανείς εκεί. Όμως υπήρχε και κάτι άλλο. Όταν οι αστυνομικοί πήγαν στο σπίτι του αυτόχειρα, βρήκαν στο γραφείο του ανοιγμένο ένα βιβλίο. Ήταν του Νίτσε. Το βιβλίο ήταν ανοικτό στη σελίδα που ο Νίτσε έγραφε περίπου τα εξής: *«Αν δεν μπορείς να κατακτήσεις κάτι, τότε κατάστρεψέ το».* Νομίζω τα σχόλια περιττεύουν.

Πριν από 27 χρόνια μία πρωτοφανής είδηση δημοσιεύτηκε στον τύπο.Γονείς αυτόχειρα νέου έκαναν μήνυση σε εκδοτικό οίκο, διότι με βιβλίο που εξέδωσε *«επέβαλε πλήρως και ακλονήτως την ιδέα της αυτοκτονίας στο παιδί τους».* Το βιβλίο εκδόθηκε το 1950 στη Μ. Βρετανία και από τότε έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες και έχει διαβαστεί από εκατομμύρια αναγνώστες. Τον Αύγουστο του 1986 ο 21 χρονος Κ.Χ.Ρ. στην περιοχή Πλατύκορφος Ρεθύμνου έπεσε από γκρεμό 30 μ. και σκοτώθηκε. Οι γονείς του βρήκαν γράμμα του, απ’ το οποίο προκύπτει ότι ο νεαρός αυτοκτόνησε. Το μεγαλύτερο μέρος του γράμματος περιλαμβάνει τμήμα από το επίμαχο βιβλίο *«Μέσα από τις πύλες του θανάτου».* Είναι μια τραγική περίπτωση, που φανερώνει την καταλυτική επίδραση βιβλίων τα οποία δεν σκοτώνουν μόνο την ψυχή, αλλά κάποτε και το σώμα. Βέβαια οι προοδευτικοί της… εποχής του χαλκού αντιδρούν πάντοτε σε τέτοιες διώξεις εν ονόματι της ελευθερίας του τύπου και της διακίνησης των ιδεών, για φίμωση, για δικτατορικές μεθόδους κ.λπ κ.λπ.

Θα ήθελα εδώ να περάσουμε και σε μια άλλη παράμετρο. Κάποιες έρευνες έδειξαν ότι οι σημερινοί Έλληνες και ιδιαίτερα οι νέοι, έχουν πολύ κακές σχέσεις με το βιβλίο. Δικαιολογίες υπάρχουν βέβαια: «Πώς να διαβάσεις στην Ελλάδα με τέτοιο ήλιο» , ομολόγησε ένας πολιτικός. Γεγονός όμως είναι πως οι νεοέλληνες προτιμούν τις εφημερίδες, τα περιοδικά, την τηλεόραση, το διαδίκτυο, από το βιβλίο. Έτσι στα περίπτερα κρέμονται στοίβες τα περιοδικά και οι εφημερίδες. Αν τα στύψεις δεν θα βγάλεις τίποτα. Μόνο το χαρτί τους αξίζει. Το περιεχόμενό τους είναι άχρηστο, βλαβερό, παραπλανητικό, αν εξαιρέσουμε μερικά άρθρα κάποιων σοβαρών ανθρώπων. Η πληροφόρηση γίνεται με ιδιαίτερα κριτήρια κομματικά, ιδιοτελή, προπαγανδιστικά. Οι αναγνώστες τρέφονται με μια τροφή χρωματισμένη, δηλητηριασμένη, καθόλου αντικειμενική. Τέλος υπάρχει και ένα σοβαρό μειονέκτημα. Για να γραφτεί ένα βιβλίο, έστω και μικρό κι εφόσον ο συγγραφέας έχει μια στοιχειώδη σοβαρότητα, θα κοπιάσει, θα ερευνήσει, θα ψάξει στις πηγές, θα ελέγξει τη γνησιότητα, θα διορθώσει, θα προβληματιστεί. Και κάθε φράση θα την περάσει από το κόσκινο σκληρής κριτικής. Αυτό απαιτεί όχι μόνο πολύ κόπο, αλλά και πολύ χρόνο. Πώς λοιπόν μπορεί να συγκριθεί με μια εφημερίδα που κυριολεκτικά γράφεται στο πόδι, μέσα σε μια φοβερή πίεση χρόνου, γιατί η

εφημερίδα πρέπει σε λίγες ώρες να κυκλοφορήσει.

Οι απλοί άνθρωποι, που δεν διαθέτουν κριτική σκέψη, ή ακόμη χειρότερα φορούν τις κομματικές παρωπίδες και διαβάζουν μόνο τα όργανα του κόμματος, βρίσκονται μονίμως μέσα στα δίκτυα των σκοπιμοτήτων, της αναξιοπιστίας, του καιροσκοπισμού, της παραπλάνησης.

Να και ένα πρόσφατο παράδειγμα αναξιοπιστίας. Όπως είναι γνωστό, το Σάββατο οι δημοσιογράφοι έχουν αργία. Οι εφημερίδες κυκλοφορούν το κυριακάτικο φύλλο απ' το Σάββατο, οπότε δεν είναι δυνατό να περιλάβουν τις ειδήσεις του Σαββάτου. Μερικές όμως για να δείξουν πόσο καλή ενημέρωση έχουν υπολογίζουν και επινοούν. Κάποτε πέφτουν μέσα, άλλοτε όμως γελοιοποιούνται, όπως φαίνεται και από το επόμενο γεγονός.

«21 Ιουνίου. Κυριακάτικη μεγάλης κυκλοφορίας σοβαρή, ποιοτική εφημερίδα εδημοσίευσε την είδηση, ότι ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Ερντογάν ήρθε την προτεραία στην Αθήνα κι συναντήθηκε με τον Έλληνα ομόλογό του. Με πολλές μάλιστα λεπτομέρειες από τη συνάντηση, όπως επινόησε ο συντάκτης τους. Το ίδιο και άλλες μεγάλες εφημερίδες έπεσαν στη λούμπα. Ωστόσο, από την προηγούμενη μέρα, από το Σάββατο το μεσημέρι, ήταν γνωστό πως η επίσκεψη είχε αναβληθεί. Για μια εφημερίδα δεν υπάρχει πιο τραγικό πάθημα. Δεινό, καταστροφικό πλήγμα κατά της αξιοπιστίας της. Γκρεμίζει συθέμελα την εμπιστοσύνη των αναγνωστών της. "Μη δίνεις σημασία τι γράφει πάλι αυτή η φυλλάδα".24 και 28 Ιουνίου. Επιχειρείται από τη διεύθυνση της εφημερίδας να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα. Ομολογείται ως γενική και συνήθης πρακτική η νοθεία, η παραπλάνηση, η ανευθυνότητα, ο αντιδεοντολογικός τρόπος που επικρατούν στον Τύπο, στη σύνταξη των ειδήσεων...» («Εστία» 4.7.2009)».

Πράγματι θλιβερό κατάντημα.

Με την ίδια βλαβερή τροφή τρέφονται και τα παιδιά μας. Δεν διαφέρει απ' το fast food. Εκεί τρως γρήγορα αλλά εντελώς ανθυγιεινά, στα όρθια χωρίς το φαγητό να είναι ευκαιρία σχέσης, επικοινωνίας, έκφραση αγάπης, όπως ήταν πάντα στο ελληνικό σπίτι. Όπως σημείωσε κάποιος, μέσα από τα παιδικά περιοδικά: *«τα παιδιά μαθαίνουν να μουγκρίζουν αντί να μιλούν, ή να γρυλίζουν όπως ακριβώς και οι ήρωες των περιοδικών. Η βία, ο πόλεμος και γενικά η εξαφάνιση των μισών ανθρώπων του πλανήτη για να ζήσουν οι άλλοι μισοί, είναι κυρίως τα θέματα που διαπραγματεύονται και συνεπώς τα μηνύματα που μεταφέρουν.*

Τελικά μαθαίνουν σ' ένα ψεύτικο, απατηλό και βρώμικο τρόπο ζωής. Ας αφήσουμε δε που κάποια παιδιά το πλήρωσαν ακριβά. Μια είδηση που δημοσιεύτηκε πριν από καιρό το αποδεικνύει: "Ένα αγοράκι τεσσάρων χρονών είχε τόσο ξελογιαστεί με το φανταστικό του είδωλο, τον Σούπερμαν, που όλη την ημέρα ονειρευόταν να τον

μιμηθεί και να πετάξει. Όταν εξερράγη μικρή πυρκαϊά στο κτίριο που διέμενε ο μικρός, αμέσως θεώρησε κατάλληλη τη στιγμή να μιμηθεί το ίνδαλμά του και να πετάξει σαν τον Σούπερμαν. Αποτέλεσμα: ο μικρός έπεσε από το παράθυρο επταόροφου κτιρίου...".

Για το παιδικό βιβλίο τί να πω; Δεν είμαι ειδικός, γι' αυτό και θα μεταφέρω τις απόψεις μιας συγγραφέως, που και αν δημοσιεύτηκαν παλαιότερα, εξακολουθούν να είναι επίκαιρες.

«Δεν παρακολούθησα από πολύ κοντά την κίνηση του παιδικού βιβλίου φέτος, αλλά δεν φαντάζομαι να βγήκε κάτι συγκλονιστικό – θα το είχα μάθει. Από τις βόλτες μάλιστα που έκανα στα βιβλιοπωλεία, κρίνω ότι η σχετική φτώχεια εξακολουθεί να υπάρχει: πότε στις ιδέες, πότε στα θέματα, πότε στην εκτύπωση, πότε στην εικονογράφηση, πότε στη βιβλιοδεσία, πότε στη διάθεση του παιδικού βιβλίου. Το τέλειο βιβλίο που γράφεται και κατασκευάζεται απ' την αρχή μέχρι το τέλος για το παιδί, δεν έχει βγει ακόμα – κι ούτε θα βγει όσο τα βιβλία γράφονται, κατασκευάζονται και αγοράζονται από ενήλικες, δήθεν για χάρη του παιδιού.

Αναρωτήθηκα πολλές φορές, τι είναι εκείνο που φταίει για τη φτώχια των παιδικών βιβλίων στην Ελλάδα κι έχω βρει, νομίζω μερικές απαντήσεις: Πρώτα απ' όλα το παιδικό βιβλίο δεν έχει πιθανότητα να γίνει «μπέστ σέλλερ». Οι καλοί συγγραφείς μπορεί να δοκιμάσουν την πένα τους στο είδος, αλλά γρήγορα απογοητεύονται και το εγκαταλείπουν. Το γράψιμο του παιδικού βιβλίου θεωρείται, γενικά, πάρεργο.

Κανένας πολύ αξιόλογος συγγραφέας δεν κάθεται να γράψει για το παιδί. Ίσως γιατί το να γράψεις για ενήλικες είναι πολύ πιο εύκολο. Γράφεις για τον κόσμο σου, πετάς μέσα και λίγο σεξ- και να η επιτυχία! Αλλά στο κόσμο του παιδιού δεν μπορεί να μπει ο καθένας. Θέλει ευλυγισία, ευκινησία, – όχι αρτηριοσκλήρωση. Είναι πολύ δύσκολο να δεις τα πράγματα μέσα από τα παιδικά μάτια. Κι είναι και η ποιότητα. Αν νιώθεις κάποια ευθύνη για τις αρχές που δίνεις στο παιδί, δεν επιχειρείς επιπόλαια να γράψεις ένα παιδικό βιβλίο.

Είναι, εξ' άλλου πολύ πιο δύσκολο να κρατήσεις το ενδιαφέρον του παιδιού. Οι μικροί αναγνώστες δεν θα κάτσουν να διαβάσουν κάτι για να πουν ότι το διάβασαν. Πρέπει να τους ενδιαφέρει πραγματικά, αλλιώς παρατάνε το βιβλίο και πάνε να δούνε τηλεόραση.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω μια ευχή: Να πάψουν οι νέοι συγγραφείς ν' αντιγράφουν τον εαυτό τους ή τους παλιότερους και να καταπιαστούν με καινούργιες ιδέες. Το παιδί σήμερα ζει σ' ένα κόσμο προβληματικό. Δεν υπάρχει λόγος να εξακολουθούμε να του κρύβουμε προβλήματα, θέλοντας να το προστατέψουμε απ' τον «παλιόκοσμο». Η μετανάστευση, το διαζύγιο, ο θάνατος

ενός συγγενούς, η αναπηρία ενός φίλου, η εγκατάλειψη, οι κακοί βαθμοί στο σχολείο, η μόλυνση του περιβάλλοντος είναι όλα προβλήματα που το παιδί ζει καθημερινά, αλλά κανείς δεν του μιλάει με ειλικρίνεια γι' αυτά, γιατί κανείς, προφανώς, δεν μπορεί να λυγίσει λίγο τα γόνατα, να χαμηλώσει, για να φτάσει το παιδί και να κουβεντιάσει, απλά και ειλικρινά, μαζί του».

(Φρίντα Μπιούμπι)

Η ευθύνη των γονέων και των παιδαγωγών, περιττό να το πω, πως είναι τεράστια. Μας έλεγε ο όσιος Παΐσιος: *«Τα παιδιά είναι άγραφη κασέτα. Ό,τι τους δώσεις αυτό θα καταγράψουν είτε καλό, είτε κακό».* Και συνιστούσε πάντα στα παιδιά να δίνουμε βίους αγίων. Μέσα από τη ζωή των αγίων αποκτούν άλλα κριτήρια. Γνωρίζουν αληθινά πρότυπα και επόμενο είναι να θέλουν να τους μιμηθούν.

Αν σε άλλες εποχές η κατοχή βιβλίου ήταν άπιαστο όνειρο, μετά την ανακάλυψη της τυπογραφίας και σήμερα με την εκπληκτική πρόοδο της τεχνολογίας η πρόσβαση στο χώρο του βιβλίου είναι πανεύκολη. Όμως και τώρα το βιβλίο απέκτησε δυο εχθρούς: Την τηλεόραση και τώρα κυρίως για τη νέα γενιά, τον υπολογιστή, το διαδίκτυο, το κινητό, το τάμπλετ. Είναι θλιβερό να βλέπεις καθημερινά την ίδια εικόνα: Μικρά και μεγάλα παιδιά, νέοι, ακόμη και μεγάλοι άνθρωποι να' ναι τόσο εξαρτημένοι από τα σύγχρονα αυτά μέσα επικοινωνίας. Και τούτο γιατί η εικόνα είναι ακαταμάχητη. Το διάβασμα απαιτεί κόπο, πολλές φορές άσκηση. Ο υπολογιστής μόνο μία κίνηση: να πατήσεις το κουμπί. Χρειάζεται προσπάθεια για να μάθεις και να συνηθίσεις να διαβάζεις. Μετά όμως γίνεται έξις, σου γίνεται απαραίτητο το διάβασμα. Αν για τους μεγαλύτερους χρειάζεται προσπάθεια, για να μάθει το παιδί να διαβάζει και ν' αγαπήσει το διάβασμα απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια. Χρειάζεται να του ξυπνήσουμε το ενδιαφέρον, να του δημιουργήσουμε σοβαρά κίνητρα, και ειδικά σωστή επιλογή στην αρχή, ώστε να γλυκαθεί με το διάβασμα. Και οπωσδήποτε αυτό θέλει τέχνη, δεν γίνεται με την απειλή τιμωρίας.

Θυμάμαι όταν ήμουν μαθητής στο σχολείο, απεχθανόμουν τα σχολικά βιβλία. Τα είχα συνδέσει με τον φόβο, την τιμωρία, τη βαθμολογία. Όλο γενικά το κλίμα δεν σου επέτρεπε να αγαπήσεις το βιβλίο. Όταν αυτά τα ίδια βιβλία τα διάβασα αργότερα, μου φάνηκαν τα περισσότερα εξαιρετικά. Και είπα μέσα μου: Κρίμα. Κρίμα που τότε τα είχα απορρίψει. Κρίμα που κανείς τότε δεν μας είχε μάθει τον τρόπο να διαβάζουμε και να αγαπήσουμε το βιβλίο. Κάτι ακόμη. Σήμερα τα βιβλία που κυκλοφορούν είναι τόσα πολλά, που είναι αδύνατον για τον οποιονδήποτε άνθρωπο να τα διαβάσει όλα, ούτε καν να τα ξεφυλλίσει. Γι' αυτό και είναι αυτονόητο ότι χρειάζεται η σωστή επιλογή. Δεν υπάρχει χρόνος για χάσιμο με βιβλία που δεν αξίζουν, δεν προσφέρουν, δεν οικοδομούν, δεν μορφώνουν. Αυτά τα

λίγα που μπορούμε να διαβάσουμε, ας είναι ό,τι καλύτερο. Η επιλογή των καλών φίλων δεν είναι πάντα εύκολη, αλλά αξίζει τον κόπο να προσπαθήσουμε.

Ξέρω πολλοί θα μου πούνε: «Πού χρόνος για διάβασμα! Οι υποχρεώσεις είναι τόσες πολλές». Δεν συμφωνώ. Αν οργανώσουμε λίγο καλύτερα το χρόνο μας, θα βρούμε και λίγο χρόνο για διάβασμα. Όπως έλεγε κάποιος: « Έχει κανείς χρόνο για ό,τι τον συγκινεί». Αν μειώσουμε στο ελάχιστο π.χ. την τηλεόραση, και άλλα ανούσια πράγματα, θα βρεθεί χρόνος.

Δεν σας προτείνω από τη μια στιγμή στην άλλη να γίνουμε… βιβλιοφάγοι. Ξεκινήστε με κάτι απλό. Βάλτε στο πρόγραμμά σας να διαβάζετε καθημερινά ένα τέταρτο της ώρας. Τι είναι ένα τέταρτο, πολύ λιγότερο από τις διαφημίσεις της τηλεόρασης σ’ ένα έργο. Ξεκινήστε τη μέρα σας διαβάζοντας δυο τρεις στίχους από την Αγία Γραφή, και συνεχίστε με 2-5 σελίδες ενός καλού βιβλίου. Θα ξεκινήσει πολύ όμορφα και με άλλη διάθεση η μέρα σας. Ή κάνετε το ίδιο το βράδυ. Μετά την κούραση και οχλοβοή της ημέρας, το διάβασμα θα σας ηρεμήσει.

Ο Γκαίτε έλεγε: *«Άνθρωπος που δεν διαβάζει, μοιάζει με δέντρο που δεν ποτίζεται»* . Πράγματι αν ένα δέντρο δεν ποτιστεί, δεν καλλιεργηθεί, θα ξεραθεί. Έτσι και ο άνθρωπος χρειάζεται η συνεχής καλλιέργεια, το πότισμα, αλλιώς θα μαραθεί.

Όλες αυτές οι διαπιστώσεις έγιναν αιτία ώστε η Ιερά Μητρόπολή μας να προχωρήσει στην ίδρυση των εκδόσεων «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ» και του βιβλιοπωλείου στο Ναύπλιο. Ένα σημαντικό έργο του αειμνήστου Μητροπολίτου Ιακώβου, ήταν η ίδρυση του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Ι.Μ. Αργολίδος και του Βιβλιοπωλείου. Ήταν από τα σημαντικότερα έργα που μας κληροδότησε.

Το 2015 έγινε η μετεγκατάσταση και το ανακαινισμένο βιβλιοπωλείο στο Ναύπλιο, εγκαινιάστηκε από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο. Παράλληλα ιδρύθηκε ο εκδοτικός οίκος με την ονομασία ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ με σκοπό τη διάδοση του καλού βιβλίου. Παρά τις δυσκολίες και την οικονομική δυσπραγία, έχουν εκδοθεί αυτά τα 7 χρόνια πάνω από 100 τίτλοι βιβλίων. Θα έλεγα ότι είναι ένας άθλος και αξίζουν πολλά συγχαρητήρια σε όλους τους συνεργάτες μας.

Κι επειδή ο σκοπός μας δεν είναι εμπορικός, αλλά ποιμαντικός και ιεραποστολικός, για τις πνευματικές ανάγκες του λαού μας, έχουν εκδοθεί και διανεμηθεί ***δωρεάν:***

-Άνω των 25.000 αντιτύπων της Καινής Διαθήκης.

-Άνω των 120.000 βιβλίων πνευματικής οικοδομής.

-Άνω των 250.000 επίκαιρων φυλλαδίων κατήχησης.

-Άνω των 100.000 βιβλίων που διανεμήθηκαν δωρεάν στους μαθητές και φοιτητές της Ιεράς Μητροπόλεως.

Και βέβαια συνεχίζουμε.

Στο σημείο αυτό επιτρέψτε μου μια προσωπική εξομολόγηση. Φέτος κλείνω 10 χρόνια που είμαι κοντά σας ως επίσκοπος σας. Όλ' αυτά τα χρόνια, αν κάνω έναν απολογισμό, δεν έκανα κανένα μεγαλεπήβολο έργο, δεν έκτισα κτίρια, δεν έφτιαξα ιδρύματα, και άλλα παρόμοια. Ο λόγος είναι βέβαια οικονομικός και απαιτούνται κάποιες δυνατότητες που δεν διαθέτω. Όμως σ' ένα τομέα προσπάθησα να δώσω βάρος, γιατί τον θεωρώ καθοριστικό: Στην διάδοση του λόγου του Θεού, στην πνευματική αφύπνιση και καλλιέργεια των μελών της εκκλησίας. Η οικοδόμηση των έμψυχων ναών του Θεού, δηλαδή όλων των χριστιανών, η προσφορά του πνευματικού άρτου και ζώντος ύδατος, που θα κορέσει τη πείνα και τη δίψα του λαού μας, αυτή ήταν η προτεραιότητά μας. Αν αυτό πέτυχε θα φανεί αργότερα. Άλλωστε σύμφωνα με τη παραβολή του σπορέως, ο γεωργός σπέρνει αφειδώλευτα, δεξιά κι αριστερά, στο δρόμο, στα αγκάθια, στις πέτρες, στη καλλιεργημένη γη. Κάπου θα φυτρώσει, αλλά θα περάσει πολύς καιρός για ν' απολαύσει ο γεωργός τους καρπούς.

Από καιρό υπήρξαν αρκετοί άνθρωποι που επεσήμαναν την έλλειψη ενός βιβλιοπωλείου και στο Άργος. Μετά από πολλούς κόπους, χρειάσθηκαν σχεδόν εννέα μήνες, το αίτημα αυτό πραγματοποιείται σήμερα. Εγκαινιάζουμε το δεύτερο βιβλιοπωλείο της Μητροπόλεώς μας, στο οποίο θα μπορεί κανείς να βρει και εκκλησιαστικά είδη, εικόνες, είδη ευλαβείας κ.λπ. Ο χώρος μας παραχωρήθηκε από τον Εφημέριο του Ναού π. Γεώργιο και το Ενοριακό Συμβούλιο και τους ευχαριστούμε ολόθερμα. Θερμές ευχαριστίες και στους συνεργάτες μας που κοπίασαν τα μέγιστα, για να ομορφύνει ο χώρος και να γίνει ένα όμορφο στέκι της πόλης μας.

Σε μια εποχή που ο τόπος μας κατακλύζεται από πλήθος βιβλίων εντύπων, περιοδικών, που αν στύψεις δεν θα βγάλεις τίποτα, ή δηλητήριο, όσοι ανησυχούμε έχουμε χρέος να αντισταθούμε. Είναι επιτακτική ανάγκη να ξαναανακαλύψουμε το καλό βιβλίο και τη μαγεία του διαβάσματος. Και σ' αυτό θα βρείτε σύμμαχο και συμπαραστάτη σας, τις εκδόσεις και τα βιβλιοπωλεία «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ».

Επιτρέψτε μου να τελειώσω μ’ ένα απόσπασμα του μεγάλου λογοτέχνη και αγιογράφου Φώτη Κόντογλου, που έχει σχέση με τον τίτλο της ομιλίας: «Ταξιδεύοντας με το βιβλίο».

«...Ο Θεός δώρησε στον άνθρωπο τα γράμματα για να γράφει στο χαρτί το πόνο του και τη χαρά του. Πολλές φορές όταν διαβάζω κάποιο βιβλίο φεύγω σε μακρινά κι άγνωστα μέρη, γίνομαι ένα με τους ήρωες και ζηλεύοντάς τα κατορθώματα τους ταξιδεύω μέσα στη ζωή τους, μακριά από το θόρυβο και την ανία της πόλης...

Πιο πολύ όμως, μ’ αρέσουν τα βιβλία που τα γραψίματά τους είναι χαρούμενα κι ευτυχισμένα.

Υπάρχουν παλιοί ταξιδευτάδες, που μέσα στα γραψίματά τους μυρίζει κανένας τη δροσιά και την αρμύρα της θάλασσας, ακούει το βουητό που βγάζουν τα κύματα, τα θαλασσοπούλια που φωνάζουνε, νιώθει τα θεριόψαρα βαθιά μέσα στ’ άπατα νερά, τα θεόρατα βράχια, την ερημιά, τα δέντρα, τη μοσκοβολιά των λουλουδιών, τους λογής-λογής ανθρώπους, τα παράξενα ζώα, κι άλλα, κι άλλα.... Πόση χαρά μου δίνουνε αυτοί οι μακρινοί, κι άγνωστοι για μένα τόποι!...»

Καλό ταξίδι!